

Doctoreren aan de Universiteit Antwerpen

lerenisleven

 Universiteit
Antwerpen

Inhoud

1. Wat is doctoreren?	2
2. Waarom doctoreren?	2
3. Hoe doctoreren?	3
3.1. Toelating	3
3.2. Het proces doctoreren	5
3.3. Sociaal en legaal statuut van een doctoraatsstudent.	6
3.4. Mobiliteit	9
4. Financiering.	10
4.1. Aanstelling aan een universiteit	11
4.2. Contractuele aanstelling in het kader van een onderzoeksproject.	11
4.3. Persoonsgebonden mandaten en beurzen	12
5. Wat na een doctoraat?	16
6. Contact.	18

1. Wat is doctoreren?

Het diploma van *doctor* is de hoogste academische graad die je aan een Vlaamse universiteit kan behalen, en is het bewijs van het verrichten van zelfstandig, origineel wetenschappelijk onderzoek. Het eindresultaat van dit onderzoek schrijf je neer in een proefschrift (ook wel doctoraatssthesis genoemd) en moet je voor een jury verdedigen. Wie dit succesvol doet, mag de titel dragen van *doctor*. Je kunt er niet aan beginnen zonder een uitgesproken

interesse voor wetenschappelijk onderzoek, en de overgave om je toch drie à vier jaar of langer in te zetten op het topniveau van je studiegebied en zo bij te dragen tot nieuwe inzichten op dit terrein.

In bijlage 1 kan je een overzicht vinden van de verschillende disciplines waarin je aan de Universiteit Antwerpen een doctoraat kunt behalen.

2. Waarom doctoreren?

Lange tijd werd doctoraatsstudie beschouwd als het eenzame werk dat een onderzoeker in een labo of bibliotheek verrichtte. Hoewel dit er zeker ook bij hoort, is doctoraatsonderzoek erg dynamisch. Via het doctoraat en de doctoraatsopleiding krijg je de mogelijkheid om je onderzoeksinteresse te delen met andere specialisten, om je passie voor je vak uit te dragen aan studenten, om internationaal te verkennen wat je collega's uitvoeren, en om op een hoog niveau vaardigheden te verwerven die je in alle mogelijke carrières op weg zullen helpen (talenkennis, communicatievaardigheden, projectmanagementtechnieken en inzichten in leiding geven of het werken in een team zijn maar enkele voorbeelden).

Het is bovendien al lang niet meer zo dat mensen met een doctoraat achteraf alleen in de academische wereld een job kunnen vinden. Het klopt dat de titel van doctor een voorwaarde is voor wie een

academische carrière aan de universiteit of een andere wetenschappelijke instelling ambieert, maar ook wie in een hogeschool wil gaan doceren, moet in vele gevallen een doctorsdiploma kunnen voorleggen. Naast het hoger onderwijs, wordt ook in de industrie een doctorstitel op prijs gesteld, omdat het diploma blijk geeft van ervaring in het *zelfstandig* verrichten van wetenschappelijk onderzoek. Verder vinden ook steeds meer doctorandi hun weg naar de dienstensector of komen ze terecht in allerhande organisaties. Een meer uitgebreid overzicht van de carrièreperspectieven van doctores vind je onder puntje 5, *Wat na een doctoraat*.

Ook op maatschappelijk vlak is er baat bij het feit dat jonge vorsers doctoreren. Innovatie is één van de elementen om de economie te stimuleren en is belangrijk in het verhogen van de concurrentiepositie van ondernemingen in een globaliserende economie en maatschappij.

Aangemoedigd door de Lissabonakkoorden gaat de laatste jaren dan ook heel wat aandacht naar het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek en innovatie.

De Universiteit Antwerpen stelt alles in het werk om haar doctorandi optimaal te begeleiden. Wie aan een doctoraat begint, komt terecht in één van de onderzoeksteams die de universiteit rijk is en kan daar rekenen op de ondersteuning van andere researchers. Ook mensen die vanuit de hogescholen van de Antwerpse Associatie of vanuit de

onderzoeksinstellingen in samenwerking met de Universiteit Antwerpen wensen te doctoren, worden verwelkomd. Bovendien investeert de Universiteit Antwerpen als enige Vlaamse universiteit al sinds het begin van de jaren negentig in haar doctoraatsopleiding. Dit resulteert niet alleen in een uitgebreid aanbod van transferable skills- cursussen, die doctorandi gratis kunnen volgen, maar ook in het feit dat elke doctorandus 1750 euro ter beschikking gesteld krijgt om cursussen te volgen, naar congressen te gaan, enz.

3. Hoe doctoreren?

3.1. Toelating

3.1.1. Voorwaarden

De inschrijving voor de voorbereiding van een doctoraatsproefschrift staat open voor de houders van een graad van master of gelijkgesteld. Sinds het *Structuurdecreet* (2003) worden volgende diploma's uit de *oude structuur* (waarin men aan de universiteit nog met kandidaturen en licenties werkte) gelijkgesteld aan het mastersdiploma:

- een tweedecyclusdiploma uitgereikt door een Vlaamse universiteit;
- een tweedecyclusdiploma uitgereikt door een hogeschool van het lange type (hoger onderwijs van twee cycli);
- het diploma van burgerlijk ingenieur polytechnicus;
- het diploma van licentiaat behaald aan de Koninklijke Militaire School.

Ook met een buitenlands (masters) diploma kan je doctoreren.

Het bezitten van één van bovenvernoemde diploma's is een basisvoorwaarde om te worden toegelaten tot het doctoraat. De eigenlijke beslissing tot toelating wordt echter gemaakt door de faculteit waarin je zal gaan doctoreren en wel op basis van het door jou voorgestelde project (dat je best samen met je promotor opstelt). Voor een aantal categorieën van studenten kan de faculteit beslissen om de aanvaarding te laten afhangen van het succesvol afleggen van een voorbereidingsprogramma binnen de discipline waarin de kandidaat wenst te doctoreren. Dit geldt voor

- studenten die het diploma van doctor wensen te behalen in een andere discipline dan dit van hun diploma van master;

- studenten met een diploma van master waarvoor de Universiteit Antwerpen geen onderwijsbevoegdheid bezit;
- studenten met een buiten de Vlaamse Gemeenschap afgeleverd diploma.

Meer informatie hierover kan je vinden in het centrale doctoraatsreglement van de Universiteit Antwerpen en bovendien in de verschillende aanvullende facultaire reglementen. Je kunt deze allemaal consulteren op de website van de Antwerpse Doctoraatschool (www.ua.ac.be/ADS). Voor vragen kan je steeds terecht bij Kim Huyge, coördinator van de Antwerpse Doctoraatschool (kim.huyge@ua.ac.be, 03 265 30 37).

3.1.2. Procedure

Stap 1: Zoek een promotor

Als je wenst te beginnen met een doctoraat moet je eerst en vooral een promotor zoeken in de discipline waarin je een doctoraat overweegt. Samen met deze promotor zal je dan het doctoraatsonderwerp definiëren. In bepaalde gevallen vormt het een pluspunt als je een weloverwogen voorstel i.v.m. een doctoraatsonderwerp naar voor kan brengen. Indien je nog geen bepaald onderzoeksthema hebt, geef dan aan waarin je specifiek bent geïnteresseerd en informeer naar de mogelijke onderwerpen. Ga gerust bij meerdere potentiële promotoren langs, indien je nog geen geschikt onderwerp en/of promotor gevonden hebt.

Een overzicht van de verschillende onderzoeksgroepen vind je op de website

van het departement Onderzoek (www.ua.ac.be/onderzoek, doorklikken naar *Onderzoek aan de Universiteit Antwerpen*).

Praat vooraf ook met andere doctorandi in het studiegebied of de onderzoeksgroep waarin je wenst te doctoreren.

Stap 2: Zoek financiering

Bespreek met de mogelijke promotor eveneens eventuele beschikbare assistentschappen of beursmogelijkheden. Vraag in welke mate hij/zij bereid is je eventuele beursaanvraag te steunen en hoe hij je kansen op een beurs inschat. Over de beschikbare beurzen, de voorwaarden en de te volgen procedure kan je ook zelf informatie verzamelen (zie hierboven).

Vergeet niet dat aanvraagprocedures voor een beurs vaak een aantal maanden in beslag kunnen nemen, begin er dus tijdig aan.

Meer informatie over de verschillende financieringskanalen en de contactpersonen vind je in onder punt 4, *Financiering*.

Stap 3: Contacteer de Studentenadministratie

Nadat bovenstaande stappen zijn genomen, dient een aanvraagformulier voor de start van een doctoraat te worden bezorgd aan de Studentenadministratie. Deze laatste bezorgt het document aan de bevoegde faculteit, die beslist over de toelating. Na een positieve beslissing, zal je worden uitgenodigd om je inschrijving in orde te brengen.

De formulieren om deze procedure te starten, vind je op de website van de

Antwerpse Doctoraatschool (www.ua.ac.be/ADS). Voor vragen kan je terecht bij de centrale Studenten-administratie (doctoraat@ua.ac.be, 03 275 56 25 of 03 275 56 22).

Het studiegeld voor het academiejaar 2011-2012 bedraagt 275 euro voor het eerste jaar van inschrijving en het jaar van verdediging. De jaarlijkse herinschrijving is verplicht, maar is gratis. De laatste informatie over studiegelden vind je op de volgende website: www.ua.ac.be/inschrijven .

3.2. Het proces doctoreren

3.2.1. Componenten van het doctoraat

Het studiewerk

Gedurende een aantal jaren leg je je intensief toe op een bepaald onderwerp binnen een bepaald vakgebied. In eerste instantie ga je na wat over je onderzoeksthema al is verschenen. Daaraan probeer je een eigen kritische en creatieve inbreng toe te voegen via doorgedreven wetenschappelijk onderzoek, waarbij je op wetenschappelijk verantwoorde wijze zelfstandig de kern van het onderwerp of probleem blootlegt.

Dit onderzoekswerk impliceert niet enkel laboratorium- of veldwerk en een uitvoerige studie van de vakliteratuur. Doctoreren leidt meestal ook tot de publicatie van wetenschappelijke artikels en het bijwonen van wetenschappelijke congressen, symposia, seminaries, enz. Je wordt geacht in staat te zijn dit allemaal zelfstandig te plannen, te organiseren en aan te pakken, onder begeleiding van een promotor.

De doctoraatsopleiding

Hoewel de kern van het doctoraat de doctoraatscriptie is en de ultieme doelstelling de succesvolle verdediging ervan voor een jury is, ben je aan de Universiteit Antwerpen ook verplicht om een doctoraatsopleiding te volbrengen. De doctoraatsopleiding is echter geen extra opleiding die je dient te volgen. Flexibiliteit is cruciaal en als doctorandus volg je het traject dat voor jouw doctoraatsproject het meest geschikt is. Om je hierbij te helpen, biedt de Universiteit Antwerpen opleidingen, workshops, gastlezingen, evenementen en andere activiteiten aan met als doel je kennis en vaardigheden zowel te verdiepen als te verbreden.

Naast deelname aan de activiteiten, ingericht door de universiteit, de faculteit of het departement, kan de doctorandus ook op eigen initiatief deelnemen aan opleidingen, studieweken, zomerscholen, congressen... in binnen- en buitenland. Om dit initiatief aan te moedigen en te ondersteunen, kunnen doctorandi in de doctoraatsopleiding beroep doen op het opleidingskrediet en de opleidingsbonus, die samen 1750 euro bedraagt.

Via de doctoraatsopleiding ondersteunt de Antwerpse Doctoraatschool haar doctorandi tijdens het doctoraatsproces daar waar de doctorandi dit, in overleg met hun promotor, zelf nodig achten. Bovendien biedt de doctoraatsopleiding een betere voorbereiding op een (onderzoeks)carrière binnen én buiten de universiteit.

Voor meer informatie over de doctoraatsopleiding, kan je terecht op de website van de Antwerpse Doctoraatschool (www.ua.ac.be/ads) of bij de centrale coördinator van de Antwerpse Doctoraatschool, Kim Huyge (kim.huyge@ua.ac.be, 03 265 30 37). Naast de centrale coördinator, beschikt elke faculteit en de meeste departementen ook over een facultaire/departementale coördinator. Hun contactgegevens staan eveneens op de website van de Antwerpse Doctoraatschool.

Het doctoraatsexamen

Het eindresultaat van je onderzoek verwoord je in een doctoraatsproefschrift. Dit is een uitgebreid wetenschappelijk verslag over de problematiek, de activiteiten en de onderzoeksresultaten betreffende het doctoraatsonderwerp. Het is pas als het definitieve doctoraatsproefschrift door je doctoraatsjury is *aanvaard* of goedgekeurd dat het tweede gedeelte van het examen kan volgen: de openbare mondelinge verdediging. Hierbij verdedig je voor de doctoraatsjury de werkwijze, de resultaten en eventueel de stelling(en) die je in je proefschrift poneert.

3.2.2. Begeleiding van het doctoraat

Het onderzoek ter voorbereiding van het doctoraatsproefschrift wordt uitgevoerd onder leiding van een promotor (eventueel bijgestaan door een tweede promotor). De promotor is een belangrijke schakel in de begeleiding van doctoraatsstudenten.

Het is van groot belang een promotor te

vinden die achter je onderzoek staat, met wie de gehele onderzoeksproblematiek bespreekbaar is en die je de nodige logistiek beschikbaar stelt. Zorg voor een goed contact met je promotor en maak duidelijk afspraken over hoe je tewerk zal gaan bij je onderzoek. Verder onder-schrijft de promotor een zeker engagement met betrekking tot het toezien op het *vlot verloop* van de doctoraatsstudie vanaf de formele aanvraag tot doctoren van de student.

Naast de promotor, heeft elke doctorandus ook een individuele doctoraatscommissie, die bestaat uit 3 tot 4 personen en die de doctorandus tijdens het doctoraat ook mee begeleiden. Jaarlijks volgen zij de voortgang van je doctoraat op. Bovendien is de commissie ook het eerste aanspreekpunt bij geschillen met de promotor.

3.3. Sociaal en legaal statuut van een doctoraatsstudent

Wie als doctorandus een aspirantschap geniet van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen (FWO) of een doctoraatsbeurs van het Instituut voor de Aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen (kortweg IWT), krijgt een fiscaal vrijgestelde beurs. Meer informatie hierover vind je op de websites van deze instanties (www.fwo.be en www.iwt.be).

Indien je een assistentenmandaat hebt, krijg je een aanstelling als tijdelijk statutair. Word je aangesteld op een

500
ml
20°C

1000

900

800

700

600

500

400

300

200

500/5

ml in 20°C

Made in GDR

500

400

300

200

ml
in 20°C

doctoraatsmandaat van het Bijzonder Onderzoeksfonds, of op een onderzoeksproject, dan zal je bij voorkeur een aanstelling krijgen als doctoraatsbursaal. In dat geval ontvang je een fiscaal vrijgestelde beurs en blijft de loonkost voor de promotor of voor de universiteit relatief laag. Een doctoraatsbursaal dient zich - verplicht! - in te schrijven voor het doctoraat en zich voltijds te wijden aan het verrichten van onderzoek in het kader van de voorbereiding van een doctoraatsproefschrift. Het statuut kan dus niet gecombineerd worden met een andere opleiding of beroepsactiviteit. Vóór de aanvang van de beurs mag je slechts in beperkte mate als assistent of gelijkgesteld personeel werkzaamheden hebben verricht. Wie om diverse redenen niet in aanmerking komt voor dit statuut, krijgt een arbeidscontract als wetenschappelijk medewerker. De netto-inkomsten verschillen slechts in beperkte mate en de verschillende statuten hebben in principe geen impact op je mogelijkheden om te doctoreren.

Iedere doctorandus die zich inschrijft bij de studentenadministratie, krijgt sowieso een studentenkaart en geniet van een aantal voordelen die daaraan zijn verbonden. Wie financiering krijgt voor doctoraatsonderzoek, krijgt bovendien de status van personeelslid, maar daarin bestaat ook variatie:

- **Aanstelling op een project:** Indien mogelijk, krijg je het statuut van doctoraatsbursaal met een fiscaal vrijgestelde onderzoeksbeurs; zoniet, dan word je wetenschappelijk medewerker met een arbeidscontract. Als bursaal is je 'loonkost' voor

de universiteit of voor je promotor een stuk lager dan als wetenschappelijk medewerker, en heb jij bij je belastingsbrief geen inkomsten om aan te geven.

- **Aanstelling als assistent:** Als 'assistent' ben je aangesteld als tijdelijk statutair medewerker. Je moet vóór het begin van het tweede mandaatsjaar een onderwerp ter goedkeuring aan de faculteitsraad voorleggen en je eveneens inschrijven op de rol voor het doctoraat. Het statuut van assistent kan onder normale omstandigheden verlengd worden tot maximum zes jaar.
- **Doctoreren met een persoonlijke onderzoeksbeurs:** Heb je een beurs van b.v. het FWO of IWT, of onderzoeksfinanciering via b.v. IMEC, VIB of IBBT, dan ben je geen werknemer, maar krijg je je verloning direct uitbetaald via deze instelling. Als officiële werknemer van een dergelijke instelling, heb je toch dezelfde rechten en sociale bescherming als een werknemer. Ook vanuit het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) kunnen doctoraatsmandaten worden uitgereikt. Deze mandaathouders krijgen wel een personeelsdossier bij de personeelsdienst.

Belangrijk in elk van deze statuten is dat je een onderscheid maakt tussen de aanvraag om financiering te krijgen voor je doctoraat, en de administratieve aanvraag om te doctoreren. Deze twee procedures staan los van elkaar. Je kunt dus ook zonder financiering doctoraatsonderzoek verrichten, hetzij meteen na je studies, hetzij na enkele jaren werkerva-

ring, al dan niet in combinatie met een job. In dit geval is het van het grootste belang dat je de administratieve stap van eerste inschrijving en jaarlijkse herinschrijving niet overslaat, want zonder personeels- of studentenstatuut ben je niet verzekerd, en kan je je doctoraatsdiploma niet behalen!

Voor verdere vragen hierover kan je steeds terecht op de website van het departement Personeel (www.ua.ac.be/personeelsdienst) en vervolgens doorklikken op *Wie is Wie*.

3.4. Mobiliteit

Internationale ervaring is een cruciale component van een onderzoekscarrière. Contacten met internationale collega's onderhouden en aan internationale conferenties deelnemen, maken daar deel van uit, maar een onderzoeksverblijf in het buitenland is toch nog een heel andere ervaring. Je kunt een korte periode verblijven in een land waar onderzoeksmateriaal te vinden is, waar een expert in je vakgebied jou nuttige dingen kan bijbrengen, of waar een bibliotheek een speciale collectie bevat die voor jou interessant kan zijn. Je kunt ook voor een langere periode aan een buitenlandse universiteit verblijven waar je echt de kans krijgt om ondergedompeld te worden in een andere universitaire omgeving en in een totaal verschillende cultuur. Dergelijke ervaringen verruimen niet alleen je blik op de wereld, ze dagen je ook uit om nog meer zelfstandig te werken, initiatief te nemen, en algemeen aanvaardbare praktijken, gewoontes of procedures in je

werkomgeving thuis in vraag te stellen. Internationale mobiliteit van onderzoekers is intussen een prioriteit in het onderzoeksbeleid. Er zijn heel wat mogelijkheden om voor kortere of langere periode in het buitenland te verblijven als onderzoeker. In Vlaanderen voorziet het FWO in financiële steun, niet alleen om conferenties bij te wonen, maar ook voor studie- en stageverblijven in het buitenland. Binnen het Zevende Kaderprogramma van de EU zijn er ook mogelijkheden om als *early stage researcher* deel te nemen aan de Marie Curie Actions. Doctoraatsbursalen genieten meestal ook van werkingsmiddelen waarmee een onderzoeksverblijf in het buitenland geheel of gedeeltelijk vergoed kan worden.

Indien je ten minste zes maanden onderzoek verricht aan een andere universiteit (binnen of buiten Vlaanderen) en begeleid wordt door een promotor van de Universiteit Antwerpen én van die andere universiteit, bestaat de mogelijkheid om een gezamenlijk of dubbeldiploma te behalen. Dit houdt in dat je na het succesvol afleggen van het doctoraatsexamen aan één instelling, een doctoraatsdiploma krijgt van beide instellingen. Meer informatie hierover kan je vinden op de website van de Antwerpse Doctoraatsschool (www.ua.ac.be/ADS) of bij de centrale coördinator van de doctoraatsopleiding, Kim Huyge (kim.huyge@ua.ac.be, 03 265 30 37).

4. Financiering

Tijdens je doctoraatsstudie maak je het ‘onderzoeken’ tot je beroep; je vervolmaakt je via de eventuele doctoraatsopleiding en je bereidt je voor op het behalen van het hoogste universitaire diploma in het land. Het voltooien van een doctoraat vergt vaak meerdere jaren onderzoekings- en studiewerk. Daarenboven zijn er extra kosten verbonden aan een doctoraatsstudie zoals b.v. deelname aan congressen en symposia in binnen- en/of buitenland, het drukklaar maken van je proefschrift, e.d.

Voor vele kandidaat-doctorandi is het vinden van financiering daarom een noodzakelijke voorwaarde om met een doctoraat te kunnen beginnen. Dit betekent echter niet dat je niet *mag* doctoreren zonder financiering. (Een aantal jonge onderzoekers, vooral in de medische en humane wetenschappen, slagen er zelfs in om een job buiten de universiteit te combineren met een succesvol doctoraat.)

Hoe beter je studieresultaten, hoe meer kans je maakt op financiering van je doctoraatsstudie en hoe makkelijker je een promotor vindt. Vooral afstudeergraden zijn belangrijk: de masterproef die je afwerkt, is immers een eerste proeve van zelfstandig en origineel onderzoekswerk. Wie daarin goed slaagt én blijk geeft van veel belangstelling en inzet, zal makkelijker een promotor bereid vinden bij wie het doctoraatsonderzoek kan worden uitgevoerd.

Studieresultaten zijn dus belangrijk. Vergeet echter niet dat je aanvraag voor financiering ook nog op andere aspecten wordt beoordeeld zoals b.v. je motivatie,

het gekozen onderzoeksonderwerp, de voorgestelde aanpak. Vaak wordt de financiering niet voor de gehele onderzoeksperiode vastgelegd, maar worden je onderzoeksresultaten tussentijds geëvalueerd en moet je het verder zetten van je doctoraat jaarlijks of om de twee jaar motiveren. Er zijn meerdere financieringsbronnen of financieringskanalen om de periode van je doctoraatsonderzoek te financieren. Waarvoor je kandideert, wordt in samenspraak met de promotor bepaald. Hou er rekening mee dat er voor de diverse financieringsmogelijkheden vaak veel meer gegadigden dan uitverkoren zijn.

Financiering voor het doctoraat kan gebeuren via:

- een assistentenmandaat - bezoldigd assistent;
- een persoonsgebonden doctoraatsmandaat (b.v. FWO-aspirant en analoge mandaten, IWT-beurs voor strategisch basisonderzoek, tijdelijk opvangmandaat van het Bijzonder Onderzoeksfonds – BOF, specifieke fondsen die beurzen toekennen);
- een aanstelling op een onderzoeksproject dat door je promotor werd aangevraagd en betoelaagd wordt door interne (BOF) of extern toegevoezen (internationale, nationale, regionale, lokale) onderzoeksmiddelen;

Elk van deze statuten is gekoppeld aan een bepaalde aanvraagprocedure, een bepaalde (aanstellings)vorm (beurs of arbeidscontract) en aan een bepaalde reglementering (toekenningsvoorwaar-

den, duur, e.a.). Een aantal van deze statuten zijn specifiek bedoeld om iemand toe te laten een doctoraat voor te bereiden en kunnen dus niet gecombineerd worden met een andere activiteit of opleiding.

De informatie over financiering kan je ook terugvinden op de website van het departement Onderzoek (www.ua.ac.be/onderzoek). In onderstaande tekst kan je per thema de contactpersonen terugvinden.

4.1. Aanstelling aan een universiteit

Het is mogelijk om het doctoraatsonderzoek te combineren met een assistentenmandaat. Je behoort dan tot het Assisterend Academisch Personeel (AAP) van de universiteit. Als assistent sta je het zelfstandig academisch personeel (ZAP= het professorenkorps) bij in hun opdracht. Je taak heeft betrekking op het assisteren bij het academisch onderwijs (= het ondersteunen en begeleiden van oefeningen, practica, lessen), het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en eventueel het verrichten van wetenschappelijke dienstverlening aan de gemeenschap. Soms is het even zoeken naar een evenwicht tussen de onderwijstaken en tijd voor het eigen onderzoek. Een dergelijke combinatie verschaft je evenwel nuttige onderwijservaring. Door oefeningen of praktijklessen te geven, leer je wetenschappelijke inhoud op een duidelijke, structurele manier over te brengen aan je studenten - een aanpak die je wellicht ook zal helpen je onderzoekswerk beter te

organiseren. De communicatie met je studenten leert je eveneens hoe je constructieve feedback geeft en zal je beslist helpen om je eigen onderzoeksargumenten beter te verwoorden, of te anticiperen op mogelijke kritiek. Een assistentenmandaat is een aanstelling voor twee jaar en is tweemaal verlengbaar. Assistenten hebben het recht om ten minste de helft van hun werktijd aan de voorbereiding van het doctoraatsproefschrift te besteden, via wetenschappelijk onderzoek of het volgen van academisch onderwijs. Als assistent ontvang je een wedde van de universiteit; zoals elke loontrekkende betaal je belastingen. Alle nieuwe aanwervingen moeten gebeuren op basis van vacantverklaring van een functie met welomschreven functie-inhoud. Het is raadzaam om geregeld bij een potentiële promotor of bij de vakgroep te informeren of er binnenkort plaatsen vacant komen.

4.2. Contractuele aanstelling in het kader van een onderzoeksproject

Aan de universiteit worden talrijke onderzoeksprojecten uitgevoerd met de financiële steun van o.a. het FWO-Vlaanderen, het IWT-Vlaanderen, de Vlaamse Gemeenschap, de provincies, de Europese Unie, federale ministeries, bedrijven en private ondernemingen. Ook de universiteiten kennen, op advies van de onderzoeksraad, onderzoeksprojecten toe aan professoren. Op dergelijke projecten zijn doorgaans jonge onderzoekers tewerkgesteld. Het onderzoekswerk dat in het kader van een dergelijk project uitgevoerd wordt, leidt in de

meeste gevallen tot een doctoraat. Het verwerven van dergelijke projecten vergt initiatief en aangehouden inzet van een promotor. De financiële middelen kunnen worden aangewend voor de tewerkstelling van kandidaat-doctorandi.

Vanuit onderstaande instanties zijn er regelmatig terugkerende oproepen voor onderzoeksprojecten:

- Bijzonder Onderzoeksfonds: twee- tot vierjarige projecten, interdisciplinaire doctoraatsprojecten (beurzen), ...
- FWO-Vlaanderen: onderzoeksprojecten
- IWT-Vlaanderen: diverse types onderzoeksprogramma's
- Vlaamse Gemeenschap: diverse types onderzoeksopdrachten, b.v. Steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek
- Federale ministeries, o.a. Federale OverheidsDienst (FOD) Wetenschapsbeleid die o.a. de Federale InterUniversitaire Attractiepolen (IUAP) toekent
- Europese Unie (Kaderprogramma en andere programma's)
- Industriële onderzoeksfinanciering

Om een aanstelling op een onderzoeksproject te bekomen, kan je solliciteren voor een openstaande plaats als wetenschappelijk medewerker op een al toegekend project of kan je bij een promotor nagaan of er een projectvoorstel kan worden uitgewerkt waarop je desgevallend aangesteld wordt wanneer dit project wordt toegekend. Je dient er rekening mee te houden dat tussen de uiterste indiendatum van de projectaanvraag en de eigenlijke startdatum van een goedgekeurd project al vlug één jaar kan verlopen.

4.3. Persoonsgebonden mandaten en beurzen

4.3.1. Via het FWO-Vlaanderen kunnen verschillende mandaten verkregen worden.

Jonge universitair afgestudeerden (aanvang mandaat tijdens de eerste vijf jaar na het behalen van het masterdiploma, behalve indien jonger dan 31 jaar bij aanvang mandaat) kunnen een doctoraat op proefschrift voorbereiden aan een Vlaamse universiteit met de beurs Aspirant (2 jaar, 1 maal hernieuwbaar met een termijn van twee jaar, het beursbedrag richt zich op de weddeschaal assistent). Deze beurzen zijn onderworpen aan de sociale zekerheid en vrijgesteld van personenbelasting.

Om de kloof tussen het fundamenteel klinisch onderzoek en de klinische praktijk te vernauwen, worden specialisten aangezet een doctoraat op proefschrift te behalen. Deze mandaten, Klinische doctoraatsbeurzen, richten zich op artsen, dierenartsen, tandartsen en apothekers, erkend als specialist of huisarts, die voltijds met een klinische taak aangesteld zijn in een academisch ziekenhuis verbonden aan een universiteit in de Vlaamse Gemeenschap. Tijdens het mandaat van 2 jaar worden de bursalen halftijds vrijgesteld van hun opdrachten ten behoeve van het afwerken van een doctoraat op proefschrift (fundamenteel klinisch onderzoek).

De Bijzondere doctoraatsbeurs is bestemd voor personen die buiten het wetenschappelijk onderzoek en in een vaste betrekking tewerkgesteld zijn, om

gedurende één jaar een doctoraat op proefschrift af te werken en daarvoor bij hun huidige werkgever een terbeschikkingstelling of verlof zonder wedde (geen loopbaanonderbreking) van 1 jaar kunnen bekomen. Deze beurzen zijn onderworpen aan de sociale zekerheid en vrijgesteld van personenbelasting. De beurs dekt de netto wedde waarvan afstand wordt gedaan.

De jaarlijkse uiterste indiendatum voor deze FWO-mandaten is 1 februari. Contactpersoon: Anneleen BAERTS (dept. Onderzoek, tel. 03 265 30 10, e-mail: anneleen.baerts@ua.ac.be).

4.3.2 Doctoraatsbeurzen strategisch basisonderzoek

De strategische onderzoeksbeurzen van het IWT-Vlaanderen zijn bedoeld ter ondersteuning van doctoraatsprojecten voor onderzoek dat, in geval van succes, op langere termijn aanleiding kan geven tot toepassingen in de industrie en de maatschappij. Momenteel zijn deze beurzen alleen gericht naar onderzoek met een economische toepassingsgerichtheid (naar meerdere bedrijven, bedrijfssectoren, en toekomstige economische opportuniteiten ('economische finaliteit'). Mogelijk zullen de beurzen ook gericht worden naar onderzoek met een toepassingsgerichtheid naar de samenleving ('maatschappelijke finaliteit'). De keuzen van het doctoraatsonderwerp ligt bij de kandidaat, daarin gesteund door zijn promotor.

Deze beurzen staan open voor houders van alle 2de cyclus of volwaardige masterdiploma's.

De verdere kandidaatsvoorwaarden zijn:

- het basisdiploma van de tweede cyclus hebben behaald met tenminste de vermelding *onderscheiding*, of met een gelijkwaardige vermelding;
- het genoemde basisdiploma tweede cyclus hebben behaald ten vroegste 5 jaar vóór de beursaanvraag
- onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Economische ruimte (d.i. EU + IJsland, Noorwegen en Liechtenstein) of Zwitserland.
- minder dan 18 maanden bezoldigde wetenschappelijke (onderzoeks) ervaring hebben bij aanvang van de beurs op 1 oktober

Een IWT-strategische onderzoeksbeurs wordt toegekend voor een termijn van twee jaar die éénmalig verlengbaar is met een tweede termijn van twee jaar. De toekenningen gebeuren in de tweede helft van december. De startdatum is steeds de eerste dag van een maand gelegen tussen oktober en januari van hetzelfde academiejaar. Het IWT-Vlaanderen sluit met de bursaal en met de universiteit waartoe zijn wetenschappelijke promotor behoort, een overeenkomst af.

De jaarlijkse periode voor indiening van kandidaturen voor een IWT-specialisatiebeurs is van 1 augustus tot 15 september. Kandidaten kunnen intensief worden begeleid.

Contactpersonen: Ann AERTS (dept. Onderzoek, tel. 03 265 30 27, e-mail: annfb.aerts@ua.ac.be).

4.3.3. Het Baekeland programma

Het Baekeland programma (financiering voor doctoraten in samenwerking met het bedrijfsleven) voorziet een jaarlijks budget voor het financieren van doctoraten waarvan het onderzoeksthema wordt aangebracht door één of meerdere Vlaamse bedrijven (hoofdaanvrager). De universiteit garandeert de doctoraatswaardigheid van het thema en de kwaliteit van de onderzoekswerkzaamheden. Er zijn geen beperkingen inzake onderzoeksthema's of disciplines. Alle soorten Vlaamse bedrijven komen in aanmerking, dus ook bedrijven in de dienstensector. Er kunnen zowel doctoraten in de technologische als de niet-technologische disciplines worden gesteund, zij het wel dat het doctoraatsonderzoek een economische finaliteit dient na te streven, m.n. gericht op een economische meerwaarde bij het bedrijf. Een van evaluatiecriteria betreft dan ook de concrete valorisatiemogelijkheden van het project bij het bedrijf. De doctorandus verricht zijn werkzaamheden in principe deels aan de universiteit en deels bij het bedrijf (flexibel in te vullen). De Baekeland-doctorandi kunnen worden aangeworven bij de universiteiten d.m.v. een arbeidsovereenkomst (geen beurzen) of bij het bedrijf. Ook mensen die al actief zijn bij (Vlaamse) bedrijven krijgen via het Baekeland-programma de kans om een doctoraat te maken, in samenwerking met een Vlaamse universiteit.

Er worden twee indiendata per jaar voorzien: in maart en in september. Mogelijk volgen na 2011 opnieuw twee indiendata per jaar. Contactpersoon:

algemene coördinatie: Caroline SAGE (dept. Onderzoek, tel. 03 265 30 53, e-mail: caroline.sage@ua.ac.be); onderhandeling met de bedrijven: Pascale REDIG (dept. Onderzoek, tel. 03 265 30 25, e-mail: pascale.redig@ua.ac.be).

4.3.4. Opvangmandaten

Door de Universiteit Antwerpen worden, ten laste van het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF), onder bepaalde voorwaarden, ook opvangmandaten toegekend aan kandidaten FWO-aspirant en kandidaten voor een IWT-strategische onderzoeksbeurs, aan wie door het FWO resp. het IWT geen beurs werd toegekend, om deze kandidaten in staat te stellen om de periode naar een eventueel mandaat bij de volgende selectie te overbruggen en zich voor de tweede sollicitatie voor te bereiden. Een opvangmandaat is eenmalig en omvat een periode van maximaal 12 maanden. Voor wat betreft de kandidaten FWO-aspirant wordt er, bovenop een aantal opvangmandaten voor 12 maanden, een beperkt aantal opvangmandaten voor 4 jaar voorzien.

Telkens gaat het om kandidaten die voor een eerste maal hebben gesolliciteerd bij het FWO resp. het IWT, en dient de betrokken promotor te verklaren dat hij de kans op slagen van de kandidaat bij de tweede sollicitatie gunstig inschat. Uiteraard moeten de kandidaten voldoen aan de voorwaarden van het FWO resp. het IWT om voor de verplichte tweede sollicitatie in aanmerking te komen. Verder gelden de volgende specifieke voorwaarden:

- voor een FWO-opvangmandaat moeten de kandidaten bij de selectie door de Expertpanels van het FWO gerangschikt zijn;
- voor een IWT-opvangmandaat moeten de kandidaten bij de evaluatie door de beoordelingscolleges van het IWT minstens een kandidaatscore van 15 behaald hebben.

De potentiële kandidaten worden, via hun promotor, gecontacteerd door de universitaire administratie zelf, m.a.w. het betreft hier geen oproep in open competitie en er is dus ook geen uiterste indiendatum voor aanvragen. Contactpersoon: Anneleen BAERTS (dept. Onderzoek, tel. 03 265 30 10, e-mail: anneleen.baerts@ua.ac.be).

5. Wat na een doctoraat?

Met je doctoraatstitel en deze vaardigheden liggen heel wat mogelijkheden open, zowel binnen als buiten de academische wereld.

Bespreek met je promotor en je vakgroep de mogelijkheden om aan de universiteit te blijven werken als doctor-assistent op de eigen werkingsmiddelen van de instelling, of als postdoctoraal onderzoeker op een onderzoeksproject of betoelaagd via een persoonsgebonden mandaat (FWO-postdoctoraal navorser of IWT-onderzoeksmandaat).

Je kunt ook solliciteren bij onderzoeksinstellingen zoals (een greep uit vele voorbeelden):

- IMEC – Interuniversitair Micro-electronica Centrum: het Vlaamse onderzoekscentrum voor nano-elektronica en nanotechnologie (www.imec.be)
- VIB - het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (www.vib.be/VIB/NL/)
- IBBT - het Interdisciplinair Instituut voor Breedbandtechnologie (www.ibbt.be/nl)
- VITO - Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (www.vito.be/VITO/NL)
- INBO - het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (www.inbo.be/content/homepage_nl.asp)
- ITG – het Instituut voor Tropische Geneeskunde (www.itg.be)

Misschien kies je er wel voor je onderzoekscarrière in het buitenland verder uit te bouwen, of ben je in ieder geval bereid enige tijd in het buitenland te werken als

onderzoeker. Dergelijke internationale ervaringen zijn belangrijk indien je op lange termijn in Vlaanderen een onderzoekscarrière ambiert. Hiervoor bestaan verschillende mogelijkheden, voornamelijk gefinancierd door buitenlandse of internationaal gerichte fondsen (Marie-Curie Fellowships van de EU, BAEF, NATO, NIH, etc...).

Volgens de meest recente onderzoeken naar de carrière van jonge onderzoekers is er slechts plaats voor 1 op 5 doctores om door te stromen naar het vaste personeelskader van Vlaamse universiteiten. Zo'n 2 op 5 jonge doctores bouwen in Vlaanderen wel voor korte of langere tijd een postdoctorale carrière uit. Deze cijfers hoeven je niet noodzakelijk pessimistisch te stemmen. Door de toenemende mobiliteit in het hoger onderwijslandschap zijn er steeds meer mogelijkheden om internationale onderzoekscarrières uit te bouwen.

Ondanks de mogelijkheid om nog een tijd aan de universiteit te blijven, kiezen veel gedoctoreerden om over te stappen naar het bedrijfsleven. De geringe loopbaanperspectieven als universitair onderzoeker spelen hierin een belangrijke rol. De behoefte aan langetermijnperspectieven, die stabiliteit en jobzekerheid inhouden, en een doorgaans betere globale verloning zijn belangrijke factoren.

Doctoraatsdiploma's in de exacte, medische en toegepaste wetenschappen zijn bijzonder welkom in onderzoeksafdelingen van industriële bedrijven. Voor doctores met een doctoraatsdiploma uit

de humane wetenschappen is het misschien iets moeilijker, maar het academiseringsproces in de Vlaamse hogescholen zorgt voor een toenemend aantal jobs voor doctores in het hoger onderwijs. Een groot aantal maakt eveneens carrière in de dienstverlenende sector. Zowel op regionaal, Vlaams,

Federaal en internationaal niveau worden afgestudeerde (post)doctorandi ingeschakeld voor zowel beleidsfuncties als andere leidinggevende functies.

6. Contact

Indien je vragen hebt m.b.t. doctoreren en je vindt de contactpersonen niet terug in de voorgaande uitleg, kan je steeds terecht bij:

Kim Huyge

Coördinator Antwerpse Doctoraatschool & doctoraatsopleiding
Departement Onderwijs
Middelheimlaan 1 - gebouw A - lokaal A216
2020 Antwerpen
T +32 3 265 30 37
kim.huyge@ua.ac.be
www.ua.ac.be/ADS

Coördinatoren van de doctoraatsopleiding per faculteit:

WET

Nick Schryvers

nick.schryvers@ua.ac.be

PSW

Hilde Van Den Bulck

hilde.vandenbulck@ua.ac.be

FBD

Luc Pieters

luc.pieters@ua.ac.be

REC

Bernard Hubeau

Bernard.Hubeau@ua.ac.be

GEN

John-Paul Bogers

john-paul.bogers@ua.ac.be

TEW

Jan Bouckaert

jan.bouckaert@ua.ac.be

KUN

Els De Bruyn

els.debruyne@artesis.be

IOIW

Jozef Colpaert

jozef.colpaert@ua.ac.be

L&W

Jan Nuyts

jan.nuyts@ua.ac.be

IOB

Johan Bastiaensen

johan.bastiaensen@ua.ac.be

NAU

Marc Vervoort

marc.vervoort@hzs.be

ITMMA

Wout Dullaert

wout.dullaert@ua.ac.be

ONT

Piet Lombaerde

Piet.Lombaerde@ua.ac.be

Bijlage 1: Overzicht doctorgraden Universiteit Antwerpen

Studiegebied	Benamingen
Studiegebied Architectuur	Doctor in de architectuur Doctor in de interieurarchitectuur Doctor in de stedenbouw en ruimtelijke ordening Doctor in de monumenten- en landschapszorg
Studiegebied Audiovisuele en beeldende kunst	Doctor in de conservatie-restauratie (Zie ook gecombineerde studiegebieden)
Studiegebied Biomedische wetenschappen	Doctor in de biomedische wetenschappen
Studiegebied Diergeneeskunde	Doctor in de diergeneeskundige wetenschappen
Studiegebied Farmaceutische wetenschappen	Doctor in de farmaceutische wetenschappen
Studiegebied Geneeskunde	Doctor in de medische wetenschappen
Studiegebied Geschiedenis	Doctor in de geschiedenis
Studiegebied Muziek en podiumkunsten	(Zie gecombineerde studiegebieden)
Studiegebied Nautische wetenschappen	Doctor in de nautische wetenschappen
Studiegebied Onderwijskunde	Doctor in de onderwijskunde
Studiegebied Productontwikkeling	Doctor in de productontwikkeling
Studiegebied Politieke en sociale wetenschappen	Doctor in de sociale wetenschappen Doctor in de sociale wetenschappen: sociologie Doctor in de sociale wetenschappen: communicatiewetenschappen Doctor in de sociale wetenschappen: politieke wetenschappen Doctor in de sociale wetenschappen: sociaal werk Doctor in de informatie- en bibliotheekwetenschap Doctor in de filmstudies en visuele cultuur
Studiegebied Rechten	Doctor in de rechten
Studiegebied Taal- en Letterkunde	Doctor in de taal- en letterkunde Doctor in de letterkunde Doctor in de taalkunde Doctor in de theaterwetenschap en intermedialiteit Doctor in de filmwetenschap Doctor in de vertaalwetenschap

Studiegebied	Benamingen
Studiegebied Toegepaste biologische wetenschappen	Doctor in de bio-ingenieurswetenschappen
Studiegebied Toegepaste economische wetenschappen	Doctor in de toegepaste economische wetenschappen Doctor in transport en maritieme economie (PhD in Transport and Maritime Economics)
Studiegebied Wetenschappen	Doctor in de wetenschappen Doctor in de wetenschappen: biochemie/ biotechnologie Doctor in de wetenschappen: biologie Doctor in de wetenschappen: chemie Doctor in de wetenschappen: fysica Doctor in de wetenschappen: informatica Doctor in de wetenschappen: wiskunde
Studiegebied Wijsbegeerte	Doctor in de wijsbegeerte
Gecombineerde studiegebieden	Doctor in de sociaal-economische wetenschappen Doctor in de milieuwetenschap Doctor in de kunsten

